

VNU Journal of Foreign Studies

Journal homepage: <https://jfs.ulis.vnu.edu.vn/>

CHINA'S CHALLENGES TO RUSSIA: A VIEW FROM CHINA'S IDENTITY

Nguyen Ngoc Anh*

*Faculty of Chinese Language and Culture, VNU University of Languages and International Studies,
No.2 Pham Van Dong, Cau Giay, Hanoi, Vietnam*

Received 05 January 2024

Revised 03 February 2025; Accepted 21 April 2025

Abstract: On the basis of reference to the identity theory of Constructivism, the article first outlines the formation of China's two hegemonic and expansionist identities. Next, the article points out challenges generated by China's expansionist and hegemonic identity to Russia such as: Reclaiming or occupying parts of Russia's territory; Invading parts of the territory of Russia's strategic partner countries; Increasing influence over countries that are backyards or partners of Russia; and Increasing Russia's dependence. Finally, the article makes assumptions about Russia's choices as well as their consequences, including: (1) Against Chinese power. This choice will make Russia face the enemy on all sides; (2) Balancing with China. This choice is difficult in the short term, but in the long term, it will help Russia preserve its power and position as a great power; and (3) Reluctantly accepting China's behavior. This option keeps Russia - China relations warm in the short term, but in the long term it will cause Russia to lose power, become small and dependent, and possibly even victimized by Chinese identity.

Keywords: identity, Russia - China relations, challenge, hegemony, expansion

* Corresponding author.

Email address: ngocanh2us@gmail.com

<https://doi.org/10.63023/2525-2445/jfs.ulis.5189>

THÁCH THỨC TỪ TRUNG QUỐC ĐỐI VỚI NGA: NHÌN TỪ BẢN SẮC CỦA TRUNG QUỐC

Nguyễn Ngọc Anh

*Khoa Ngôn ngữ và Văn hóa Trung Quốc, Trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Quốc gia Hà Nội,
Số 2 Phạm Văn Đồng, Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam*

Nhận bài ngày 05 tháng 01 năm 2024

Chỉnh sửa ngày 03 tháng 2 năm 2025; Chấp nhận đăng ngày 21 tháng 4 năm 2025

Tóm tắt: Trên cơ sở tham chiếu lý thuyết bản sắc của Chủ nghĩa Kiến tạo, bài viết[°] trước tiên trình bày sơ lược về sự hình thành hai bản sắc bành trướng và bá quyền của Trung Quốc. Tiếp theo, bài viết chỉ ra các thách thức từ bản sắc bành trướng và bá quyền của Trung Quốc đối với Nga kể từ khi nổ ra chiến sự Nga - Ukraine, cụ thể như: đòi lại bộ phận lãnh thổ đã cắt nhượng cho Nga; xâm chiếm bộ phận lãnh thổ của các quốc gia đối tác chiến lược của Nga; gia tăng ảnh hưởng lên các quốc gia là sân sau hay đối tác của Nga; và gia tăng sự lệ thuộc của Nga vào Trung Quốc. Sau cùng, bài viết đưa ra giả định về lựa chọn của Nga cùng hệ quả gồm: (1) chống lại quyền lực Trung Quốc, lựa chọn này sẽ khiến Nga tứ bề thọ địch; (2) cân bằng với Trung Quốc, lựa chọn này khó về ngắn hạn nhưng về dài hạn lại giúp Nga bảo toàn được quyền lực và địa vị cường quốc; và (3) miễn cưỡng chấp nhận hành vi của Trung Quốc, lựa chọn này giúp quan hệ Nga - Trung nòng ấm trong ngắn hạn nhưng về dài hạn khiến Nga mất dần quyền lực, trở nên nhỏ bé và lệ thuộc, thậm chí có thể là nạn nhân của bản sắc Trung Quốc.

Từ khóa: bản sắc, quan hệ Nga - Trung, thách thức, bá quyền, bành trướng

1. Đặt vấn đề

Sau khi Liên Xô tan rã, Nga và Trung Quốc đã nhanh chóng thiết lập quan hệ ngoại giao chính thức vào năm 1991. Từ đó, quan hệ Nga - Trung luôn có ảnh hưởng rất lớn đến địa chính trị toàn cầu và được xem là lực lượng đối kháng với các nước phương Tây do Mỹ dẫn dắt (dưới đây sẽ gọi chung là các nước phương Tây). Ngay trước chiến sự Nga - Ukraine, vào ngày 4 tháng 2 năm 2022, nguyên thủ hai nước đã ra tuyên bố chung về quan hệ hai nước, “chủ trương và thúc đẩy xây dựng quan hệ nước lớn kiểu mới, tôn trọng lẫn nhau, chung sống hòa bình và hợp tác cùng có lợi, đồng thời chỉ ra rằng kiểu quan hệ mới giữa Trung Quốc và Nga vượt ra ngoài mô hình liên minh chính trị - quân sự trong Chiến tranh Lạnh. Quan hệ hữu nghị giữa hai nước không có giới hạn, không có vùng cấm hợp tác, tăng cường hợp tác chiến lược không nhằm vào nước thứ ba, cũng không bị ảnh hưởng bởi những thay đổi của nước thứ ba và tình hình quốc tế”¹. Đã có rất nhiều công trình nghiên cứu về triển vọng quan hệ hai nước sau tuyên bố chung này. Trong khi những chuyên gia nghiên cứu về Nga và Trung Quốc như Svetlana Krivokhizh, Bonny Lin, Bonnie Glaser, Jude Blanchette cho rằng quan hệ Nga - Trung sẽ kéo dài vì hai bên có một số lợi ích chung, thì Wang Jisi, Alina Polyakova, Feng Yujun lại cho rằng quan hệ hai bên không kéo dài vì những lợi ích khác biệt. Đặc biệt Sun

[°] Nghiên cứu này được cấp kinh phí bởi Trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Quốc gia Hà Nội trong khuôn khổ Nhiệm vụ KH&CN cấp trường mã số N.24.01

¹ Trích từ *Tuyên bố chung về quan hệ Nga - Trung* đăng trên website của Chính phủ Trung Quốc tại địa chỉ: http://www.gov.cn/xinwen/2022-02/04/content_5672025.htm và của Điện Kremlin tại địa chỉ: <http://www.en.kremlin.ru/supplement/5770>

(2022) cho rằng “ngoài chương trình nghị sự chung là chống lại Hoa Kỳ, Trung Quốc và Nga có sự khác biệt về tầm nhìn đối với trật tự quốc tế. Trật tự quốc tế mà Trung Quốc mong muốn là theo thứ bậc, với Trung Quốc ở vị trí cao nhất. Trong trật tự đó, Nga kém hơn Trung Quốc và cần phải tôn trọng”. Theo Ivanov (2023), “cuộc chiến ở Ukraine đồng thời đã đẩy nhanh và phá vỡ mối quan hệ Trung Quốc - Nga. Nó đã làm sâu sắc thêm sự phụ thuộc kinh tế của Nga vào Trung Quốc, gia tăng sự bất cân xứng quyền lực giữa hai nước và bóp nghẹt sân chơi ngoại giao của Moscow đối với Trung Quốc”. Đại sứ Trung Quốc tại EU là Fu Cong đã tuyên bố năm 2023 rằng “không giới hạn” chỉ là lời nói suông” (Stevis-Gridneff & Steven, 2023). Cerenkova và Rühlig (2023) đã chỉ ra Nga cảm thấy không thoải mái trước sự thống trị (domination) của Trung Quốc. China Power Team (2023) cho rằng: “về phần Nga, các yếu tố cấu trúc lâu dài - đặc biệt là địa lý - làm dấy lên nỗi lo rằng một Trung Quốc ngày càng hùng mạnh có thể xâm phạm lợi ích của mình và lợi dụng những điểm yếu của Nga”. Hành vi của Trung Quốc xâm phạm lợi ích của Nga trong bối cảnh đối đầu leo thang giữa Nga và phương Tây sau chiến sự Nga - Ukraine chắc chắn sẽ là thách thức rất lớn đối với Nga. Tại sao Trung Quốc lại xâm hại lợi ích của Nga và xâm hại thế nào có lẽ là câu hỏi được giới nghiên cứu quan hệ Nga - Trung quan tâm. Để góp phần trả lời câu hỏi này, tác giả sẽ tham chiếu lí thuyết bản sắc của Chủ nghĩa Kiến tạo cấu trúc để làm rõ thách thức mà Trung Quốc có thể sẽ tạo ra đối với Nga, đồng thời đưa ra nhận định về phản ứng của Nga cùng hệ quả trong bối cảnh căng thẳng gia tăng giữa Nga và phương Tây sau chiến sự Nga - Ukraine, hi vọng có thể cung cấp thêm một góc nhìn về quan hệ Nga - Trung. Để hoàn thành mục tiêu nghiên cứu, tác giả đã thiết kế nội dung của bài viết thành 3 phần chính:

- Phần thứ nhất là cơ sở lí thuyết. Trong phần này, bài viết trước tiên trình bày khái niệm và quá trình hình thành bản sắc với minh họa là bản sắc của Trung Quốc, vai trò của bản sắc trong nghiên cứu này để làm nền tảng tham chiếu cho thiết kế nội dung cũng như giải thích lí do sử dụng lí thuyết bản sắc trong bài viết, tiếp theo sẽ trình bày sơ lược hai khái niệm *bành trướng* và *bá quyền*.

- Phần thứ hai là nội dung chính của bài viết được chia thành 4 nội dung: *Bối cảnh, Thách thức từ bản sắc bành trướng của Trung Quốc, Thách thức từ bản sắc bá quyền của Trung Quốc và Lựa chọn của Nga và hệ quả*. Phần nội dung chính này đầu tiên trình bày bối cảnh quốc tế và tình hình của hai nước có liên quan đến mối quan hệ hai bên, tiếp đến là chỉ ra các thách thức được tạo ra bởi bản sắc bành trướng và bá quyền của Trung Quốc đối với Nga, cuối cùng đưa ra giả định về những lựa chọn của Nga cùng hệ quả của các lựa chọn này.

- Phần thứ ba là kết luận, bài viết trước tiên tóm lược lại các nội dung chính yếu, tiếp theo đó là đánh giá các ưu nhược điểm của bài viết, đồng thời đưa ra khuyến nghị cho các nghiên cứu tiếp theo.

2. Cơ sở lí thuyết

2.1. Bản sắc

2.1.1. Khái niệm

Wendt (1999, tr. 224) cho rằng nhà nước là các thực thể mà chúng ta có thể gán cho chúng các bản sắc và các lợi ích, “bản sắc là một thuộc tính của chủ thể trong hệ thống quốc tế ở đó, các khuynh hướng động lực và lợi ích sẽ được tạo ra”. Chức năng căn bản của bản sắc trong nghiên cứu quan hệ quốc tế là nói cho các chủ thể khác biết chủ thể là ai, chẳng hạn, bản sắc bành trướng của Trung Quốc sẽ nói cho các quốc gia khác biết Trung Quốc là quốc gia tìm kiếm lợi ích từ việc mở rộng lãnh thổ.

2.1.2. Quá trình hình thành bản sắc

Đầu tiên, bản sắc được hình thành trên cơ sở nhận thức về bản thân của chính chủ thể, tức ý tưởng. Các lợi ích sẽ được hình bởi ý tưởng. Sau đó, giả sử nếu chủ thể A chỉ có ý tưởng mà không đi hiện thực hóa ý tưởng thì sẽ không tạo nên bản sắc. Nhưng nếu chủ thể A hiện thực hóa ý tưởng thông qua các hành vi tương tác với các chủ thể khác như B, C, D thì khi đó sẽ xuất hiện sự diễn giải của các chủ thể B, C, D đối với hành vi của chủ thể A. Các chủ thể B, C, D sẽ dựa trên sự diễn giải của mình về hành vi của A để gán cho A một cái mác. Cái mác này chính là bản sắc. Tuy nhiên, quá trình hình thành bản sắc cần lưu ý các điểm sau đây:

(i) *Một chủ thể không thể tự quyết định được bản sắc của mình vì sự quyết định này nằm ở sự diễn giải của các chủ thể khác về mình, hay còn gọi là nhận thức liên chủ thể* (Wendt, 1999, tr. 224). Ví dụ, Trung Quốc cho rằng hành vi của mình là giáo hóa hay khai sáng, nhưng bản sắc khai sáng hay giáo hóa không được hình thành, thay vào đó là bản sắc bá quyền nếu các chủ thể chịu tác động của hành vi của Trung Quốc lại diễn giải hành vi của Trung Quốc là áp đặt quyền lực, từ đó, gán cho Trung Quốc cái mác bá quyền.

(ii) *Bản sắc cần được hình, tái tạo trong một thời gian dài, ổn định, và không bất biến mà phụ thuộc vào bối cảnh văn hóa, lịch sử, xã hội và chính trị.* Để hình thành bản sắc, một chủ thể cần có hành vi tái tạo bản sắc ổn định và đủ dài. Hành vi chỉ diễn ra một lần hoặc trong một thời gian ngắn có thể sẽ không hình thành nên bản sắc, chẳng hạn ngày nay, Đức không có bản sắc Phát-xít dù trong quá khứ Đức bị gọi là Phát-xít. Nguyên nhân là do hành vi “Phát-xít” của Đức diễn ra trong thời gian ngắn và từ sau năm 1945 đến nay, tức đã hơn 70 năm, Đức không có hành vi tái tạo bản sắc. Bản sắc bành trướng của Trung Quốc kéo dài từ những thế kỉ trước Công Nguyên cho đến giữa thế kỉ 19 thì bị gián đoạn một thế kỉ. Từ nửa cuối thế kỉ 20 đến nay, Trung Quốc liên tục có hành vi tái tạo bản sắc như tuyên bố chủ quyền lãnh thổ và cưỡng ép các quốc gia láng giềng, do đó, Trung Quốc vẫn tiếp tục bị xem là quốc gia bành trướng. (iii) *Bản sắc sẽ nói cho chúng ta biết lợi ích và ưu tiên lựa chọn hành vi của chủ thể* (Wendt, 1992, tr. 391-425). Bản sắc bành trướng của Trung Quốc sẽ nói cho các quốc gia khác biết rằng Trung Quốc tìm kiếm lợi ích trong việc mở rộng lãnh thổ và ảnh hưởng và sẽ ưu tiên lựa chọn các hành vi để mở rộng lãnh thổ hoặc gây ảnh hưởng lên các quốc gia khác; bản sắc bất khuất của Việt Nam sẽ nói cho các chủ thể khác biết rằng Việt Nam có lợi ích trong việc bảo vệ độc lập và tự chủ, và Việt Nam sẽ ưu tiên lựa chọn các hành vi chống lại bất cứ sự cưỡng ép nào.

Lợi ích, hành vi và bản sắc có quan hệ tương sinh, tương hỗ. Lợi ích sẽ thúc đẩy hành vi, hành vi sẽ hình thành và tái tạo bản sắc, bản sắc khi đã hình thành thì đến lượt nó lại nói cho các chủ thể khác biết lợi ích và ưu tiên lựa chọn hành vi của chủ thể. Chẳng hạn, khi một chủ thể muốn trở thành bá quyền sẽ cần phải có những hành vi áp đặt ý chí lên các chủ thể khác. Hành vi áp đặt nếu diễn ra liên tục, đủ dài và ổn định sẽ được các chủ thể diễn giải là bá quyền, tức bản sắc bá quyền đã hình thành. Bản sắc bá quyền sau khi hình thành sẽ nói cho các chủ thể khác biết lợi ích của chủ thể này là áp đặt ý chí lên các chủ thể khác và đi kèm với đó là ưu tiên lựa chọn cách hành vi.

2.1.3. Vai trò của bản sắc trong nghiên cứu này

Bản sắc của một quốc gia sẽ nói cho các quốc gia khác biết quốc gia này có lợi ích gì và hành vi ưu tiên là gì. Tiêu đề *Thách thức từ Trung Quốc đối với Nga nhìn từ lý thuyết bản sắc của Chủ nghĩa Kiến tạo* hàm ý rằng bài viết này sẽ thông qua bản sắc của Trung Quốc để xác định các lợi ích và các hành vi của Trung Quốc có xung đột hoặc xâm hại lợi ích của Nga, từ đó, chỉ ra các thách thức đối với quan hệ Nga - Trung.

2.2. Bành trướng

Theo Từ điển tiếng Việt (Hoang, 2001, tr. 35), bành trướng là “mở rộng khu vực tác động ra”. “Bành trướng” trong tiếng Việt dịch sang tiếng Anh là “expansion” (Nguyen & Dinh, 2003, tr. 709). Từ điển Britannica² định nghĩa “expansion” là “hành động trở nên to lớn hơn hoặc làm cho cái gì đó to lớn hơn”, từ điển Cambridge³ định nghĩa “expansion” là “sự gia tăng của một cái gì đó về kích thước, số lượng hoặc tầm quan trọng”. Theo các định nghĩa trên, bành trướng có thể được áp dụng trong nhiều lĩnh vực khác nhau chẳng hạn như: kinh doanh, văn hóa, lãnh thổ. “Bành trướng” trong nghiên cứu này sẽ hàm ý gia tăng kích thước lãnh thổ của một quốc gia, tức bành trướng lãnh thổ, như định nghĩa của Fravel, “bành trướng lãnh thổ là đe dọa hay sử dụng vũ lực để chiếm một phần hay toàn bộ lãnh thổ của một quốc gia khác” (2010, 507).

2.3. Bá quyền

Theo Từ điển tiếng Việt, “bá quyền” là quyền một mình chiếm địa vị thống trị (Hoang, 2001, tr. 23). “Bá quyền” dịch sang tiếng Anh là “hegemony” (Nguyen và Dinh, 2003, tr. 970). Theo từ điển Oxford⁴, “hegemony” là sự kiểm soát của một quốc gia, tổ chức, v.v. đối với các quốc gia khác, v.v. trong một nhóm cụ thể. Theo từ điển Cambridge⁵, “hegemony” là (đặc biệt là của các quốc gia) vị thế mạnh nhất và có quyền lực nhất và do đó, có khả năng kiểm soát các chủ thể khác. Theo Mowle và Sacko (2007), Robert Keohane là nhà nghiên cứu tiên sử dụng thuật ngữ “bá quyền” trong tác phẩm nghiên cứu về quan hệ quốc tế. “Bá quyền là tình huống trong đó, một quốc gia đủ mạnh để duy trì các quy tắc thiết yếu chi phối quan hệ giữa các quốc gia và sẵn sàng làm như vậy” (Keohane & Nye, 1977, tr. 44). Sau Keohane, Mearsheimer đã đưa ra định nghĩa về quốc gia bá quyền (hegemon), “một quốc gia bá quyền là một quốc gia có sức mạnh thống trị tất cả các nhà nước khác” (2010, tr. 387). Nghiên cứu này sử dụng khái niệm “bá quyền” (“hegemony”) với nghĩa sự kiểm soát hoặc thống trị của một chủ thể đối với các chủ thể khác trong một phạm vi nhất định.

3. Sự hình thành bản sắc bành trướng và bá quyền của Trung Quốc

Một chủ thể có thể có nhiều bản sắc khác nhau, trong khuôn khổ nghiên cứu này, bài viết chỉ trình bày hai bản sắc của Trung Quốc có khả năng nhất tạo ra thách thức đối với Nga hiện nay, đó là: *bành trướng* và *bá quyền*. Hai bản sắc này nằm trong cùng một quá trình hình thành, vì vậy, để tránh trùng lặp, bài viết sẽ không tách thành hai mục riêng rẽ.

Cách đây hơn 3000 năm, Trung Quốc đã tự ý thức về mình là trung tâm và ưu việt, “từ ‘Trung Quốc’ xuất hiện rất sớm từ thời nhà Chu, khi đó, dân tộc Hoa Hạ do có nền văn minh nông canh tiên tiến, lại có chế độ lễ nghi hoàn thiện, nên khi nhìn thấy xung quanh vẫn mặc quần áo bằng lá, vỏ cây, chủ yếu sống bằng săn bắn, thì cho rằng mình ưu việt hơn, trong lòng bắt đầu phân biệt mình với những nước nghèo nàn lạc hậu bốn xung quanh. Chính do tâm lý này, mà người ta gọi nơi cư trú của người Hoa Hạ là ‘Trung Quốc’, ý là đất nước trung tâm” (Huo, 2010, tr. 2). Với nhận thức là trung tâm, ưu việt, người Trung Quốc cổ đại đã tách mình ra khỏi các dân tộc xung quanh và cho rằng nơi mình cư trú là trung tâm, tức là đất nước của trung tâm, từ đó, gọi người các nước láng giềng là “Tứ Di” (Huo, 2010, tr. 3), (“Tứ” : bốn

² Tham khảo tại: <https://www.britannica.com/dictionary/expansion>

³ Tham khảo tại: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/expansion>

⁴ <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/hegemony>

⁵ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/hegemony>

xung quanh, “Di”: man di, lạc hậu), còn mình thì tự xưng là: Trung Quốc, Chư Hạ, Thần Châu, Trung Hoa, Trung Nguyên, Trung Châu... Nhà Chu (năm 1046 đến năm 256 trước CN) đã có ý tưởng xây dựng một hệ thống quyền lực mà ở đó, mình là bá quyền. Các lợi ích đến từ ý tưởng là an ninh và địa vị. Để hiện thực hóa ý tưởng, nhà Chu tiến hành phân đất phong tước cho anh em họ hàng và công thần (sau gọi là Chư hầu) để xây dựng quốc gia riêng của mình, từ đó, tạo nên một tiểu hệ thống quốc tế, gọi là Thiên hạ. Trong Thiên hạ, nhà Chu đóng vai trò trung tâm và đặt ra các luật lệ buộc các Chư hầu phải phục tùng. Trong con mắt các Chư hầu lúc đó, Vương triều nhà Chu là bá quyền. Với thời gian bá quyền kéo dài hàng trăm năm, bản sắc bá quyền của nhà Chu được củng cố rất vững chắc. Tuy nhiên, thời Xuân Thu (năm 771 đến năm 467 trước CN), nhà Chu suy yếu, các Chư hầu đều muốn thay thế nhà Chu lãnh đạo Thiên hạ. Thời kì này, bá quyền trở thành mục tiêu số một của các Chư hầu, tuy vậy, họ chủ yếu dùng mưu kế để cạnh tranh nhau giành địa vị bá quyền. Bước sang thời Chiến Quốc (năm 465 đến năm 221 trước CN), vì nhà Chu chỉ còn trên danh nghĩa và do vấp phải kháng cự, các Chư hầu chuyển sang dùng vũ lực để thôn tính lẫn nhau. Bạo lực và bành trướng là nội dung trọng tâm của thời kì kéo dài hơn 200 năm này. Trong thời kì này, nước Tần liên tục dùng vũ lực mở rộng lãnh thổ, trong con mắt của các Chư hầu, nước Tần là kẻ bành trướng và bạo lực. Đến năm 221 trước CN, nước Tần sau khi dùng vũ lực thôn tính hết các Chư hầu đã thống nhất Thiên hạ. Có thể nói, nhà Tần đã quy tụ bản sắc bạo lực, bá quyền và bành trướng. Với bản sắc bành trướng, bá quyền và bạo lực, nhà Tần sau khi thống nhất Thiên hạ còn có ý tưởng bành trướng bá quyền hơn, “nếu thực sự muốn làm cho Tần Thủy Hoàng đắc chí trong thiên hạ, thì người trong thiên hạ đều sẽ trở thành nô bộc của Tần Thủy Hoàng.” (Xu, 2004, tr. 73) và “bốn phương thiên hạ, đều là lãnh thổ của Hoàng đế” (Xu, 2004, tr. 78). Nhà Tần sau đó đã tấn công thôn tính các vương quốc phía nam khiến cho lãnh thổ nhà Tần mở rộng thêm cả triệu km² (Ge, 1997, tr. 37-38). Tiếp sau đó, từ nhà Hán đến nhà Thanh - triều đại phong kiến Trung Hoa cuối cùng - bản sắc bá quyền, bành trướng luôn được tái tạo thông qua các hành vi sử dụng vũ lực hoặc kinh tế để thôn tính lãnh thổ các nước láng giềng, từ đó, khiến cho diện tích của Trung Quốc đến nhà Thanh lên đến hơn 10 triệu km² (Ge, 1997) và để chi phối các quốc gia khác khiến cho Thiên hạ luôn được duy trì cho đến triều đại cuối cùng (Yu, 2000, tr. 55-65). Do đó, các nước láng giềng chính là những chủ thể đã gán cho Trung Quốc bản sắc bành trướng và bá quyền. Khoảng thời gian hơn 100 năm (từ năm 1840 đến năm 1949) do bị Thực dân và Đế quốc xâm chiếm đe dọa cùng với đó là nội chiến, Trung Quốc không có hành vi tái tạo các bản sắc này. Tuy nhiên, từ sau khi thống nhất đất nước vào cuối năm 1949 đến nay, theo thời gian, Trung Quốc liên tục có hành vi tái tạo bản sắc. Đầu tiên, mặc dù trước khi nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa ra đời, Mao Trạch Đông đã thiết lập quan hệ với Liên Xô và cam kết theo đuổi chính sách phù thịnh (China Central Documentation Committee, 1991, tr.1472-1473). Năm 1950, Trung Quốc gia nhập hệ thống các nước xã hội chủ nghĩa và trở thành quốc gia dưới trướng của Liên Xô. Tuy nhiên, từ đầu thập niên 60 thế kỉ 20, Trung Quốc bắt đầu lôi kéo các nước trong hệ thống xã hội chủ nghĩa về phía mình để xây dựng một “khối Xã hội chủ nghĩa châu Á” nhằm tranh bá với “khối Xã hội chủ nghĩa châu Âu” của Liên Xô (Nguyen, 1979); năm 1962, đánh chiếm Aksai Chin và tuyên bố chủ quyền đối với hai bang Arunachal Pradesh và Ladakh mà Ấn Độ đang quản lý; năm 1969, tấn công quân Liên Xô tại biên giới Xô - Trung; năm 1974, dùng vũ lực chiếm quần đảo Hoàng Sa của Việt Nam; năm 1979, tấn công nhằm cưỡng ép Việt Nam; năm 1988, đánh chiếm đảo Gạc Ma của Việt Nam; năm 2009, chính thức đưa ra yêu sách đường lưỡi bò chiếm khoảng 80% diện tích Biển Đông; “Bộ trưởng Ngoại giao Trung Quốc năm 2010 là ông Dương Khiết Trì tuyên bố Trung Quốc là nước lớn và các nước khác là nước nhỏ” (Mitchell, 2016); năm 2012, chiếm bãi cạn Scarborough của Philippines; năm 2013,

công bố công cuộc phục hưng với tên gọi Giác mộng Trung Hoa với mục đích khôi phục địa vị trung tâm của Trung Quốc; năm 2014, hạ đặt giàn khoan trái phép tại vùng đặc quyền kinh tế của Việt Nam... “Người ta đã cảm nhận được bàn tay nặng nề của Bắc Kinh từ dãy Himalaya đến các vùng biển ở châu Á, nơi mà các yêu sách lãnh thổ của Trung Quốc từ lâu đã trở thành nguồn gốc gây tranh cãi và giờ đây và một lần nữa, đe dọa sẽ sôi sục” (Tweed, 2018). Bản sắc bành trướng và bá quyền của Trung Quốc đã được học giả Trung Quốc là Bai Yang (1986, tr. 18) tổng kết: “người Trung Quốc là dân tộc dễ bành trướng nhất thiên hạ... Người Trung Quốc không bao giờ có khái niệm bình đẳng, bạn không phải là chủ nhân của tôi thì tôi chính là chủ nhân của bạn”.

4. Bối cảnh

4.1. Sự trỗi dậy của Trung Quốc

Theo Amanda (2014), kể từ những năm 1990, Trung Quốc đã tham gia vào cái mà họ từng gọi là “sự trỗi dậy hòa bình”. Bước sang thế kỉ 21, sự trỗi dậy của Trung Quốc được chú ý đến nhiều hơn khi kinh tế, quân sự và công nghệ của Trung Quốc có những bước tiến vượt bậc. Giới nghiên cứu cho rằng thập kỉ đầu tiên của thế kỉ 21, Trung Quốc vẫn tiếp tục trỗi dậy một cách hòa bình theo tư tưởng “giấu mình chờ thời” của Đặng Tiểu Bình. Tuy nhiên, sự trỗi dậy của Trung Quốc được đặc biệt chú ý khi Tập Cận Bình được bầu làm Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Trung Quốc vào cuối năm 2012. Đây cũng là thời điểm Tổng Bí thư Tập Cận Bình lần đầu đề cập đến “thực hiện sự phục hưng vĩ đại dân tộc Trung Hoa chính là giấc mơ lớn nhất của dân tộc Trung Hoa kể từ thời cận đại đến nay” (Zhu & Xie, 2015). Kong (2023), Phó Chủ nhiệm Văn phòng Nghiên cứu Ban Đối ngoại Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc, giải thích trên website của Nhân dân Nhật báo rằng: “‘Giác mộng Trung Hoa’ sự phục hưng vĩ đại của dân tộc Trung Hoa có cảnh giới huy hoàng kế thừa nhưng vượt trên lịch sử”. Theo Zhang (2015), “Tập Cận Bình không bằng lòng với việc biến Trung Quốc thành một cường quốc trong khu vực và xa hơn nữa; ông cũng muốn biến Trung Quốc thành một cường quốc hàng đầu và thậm chí là thống trị trong các lĩnh vực quan trọng của quan hệ khu vực Châu Á - Thái Bình Dương”. Sun (2015) cho rằng Trung Quốc mong muốn có một cái kết cho cuộc chơi bắt đầu với một thỏa thuận an ninh do Trung Quốc thống trị ở châu Á trong ngắn hạn và một cấu trúc quyền lực toàn cầu do Trung Quốc lãnh đạo trong dài hạn. Báo cáo Chính trị (工作报告) tại phiên khai mạc Đại hội 19 và 20 của Đảng Cộng sản Trung Quốc ngày 18/10/2017 và 16/10/2022 có đưa ra mục tiêu trở thành “đất nước dẫn đầu về sức mạnh tổng hợp quốc gia và tầm ảnh hưởng quốc tế”⁶. Về cách thức đạt được mục tiêu, Malik (2014) cho rằng Trung Quốc hành xử không khác gì các cường quốc trỗi dậy đã làm trong lịch sử: thiết lập mốc giới mới, vẽ ra các biên giới mới trên đất liền, bầu trời, đại dương xung quanh khu vực ngoại vi, cố gắng mở rộng biên giới trên bộ và trên biển, hình thành và sửa đổi các thể chế đồng thời ép buộc các bên khác đi theo quỹ đạo của mình. Rachman (2016) nhận định: “về cơ bản, những gì Tập Cận Bình đã làm là từ bỏ công thức vốn thúc đẩy sự trỗi dậy của Trung Quốc trong 30 năm qua để thách thức sự thống trị của Mỹ trong khu vực châu Á - Thái Bình Dương và đưa ra những yêu sách ngày càng cứng rắn đối với các vùng lãnh thổ và lãnh hải”. Để gia tăng quyền lực, Trung Quốc đã đề xướng thành lập và chi phối các thể chế quốc tế như: Sáng kiến Vành đai - Con đường (BRI) với sự tham gia của khoảng 32 tổ chức quốc tế và 152 quốc gia, Ngân hàng Đầu tư Cơ sở Hạ tầng Châu Á (AIIB) với 57 thành viên. Những

⁶ Toàn văn báo cáo Đại hội 19 đăng tải tại địa chỉ: http://news.xinhuanet.com/politics/19cpcnc/2017-10/27/c_1121867529.htm, Đại hội 20 tại địa chỉ: <http://cpc.people.com.cn/GB/64162/448633/index.html>

năm gần đây, Trung Quốc đang tích cực thúc đẩy mô hình Cộng đồng chung vận mệnh ở cả 3 cấp độ: song phương, khu vực và toàn cầu, với trụ cột là Vành đai - Con đường để gắn kết các quốc gia trên phạm vi toàn cầu với vai trò trung tâm của Trung Quốc. Theo *Chỉ số các nước lớn 2024 (Great Powers Index, 2024)*⁷, sức mạnh tổng hợp của Trung Quốc năm 2024 chỉ kém Mỹ 0,09 điểm (0,80/0,89) và gấp 3 lần của Nga (0,80/0,26).

4.2. Tình thế khó khăn của Nga

Đối đầu giữa Nga với các nước phương Tây bắt đầu từ thời Chiến tranh Lạnh khi Nga đóng vai trò nòng cốt trong Liên bang Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Xô viết (Liên Xô). Sau khi Liên Xô tan rã, quan hệ giữa Nga và các nước phương Tây là vừa đối đầu vừa hợp tác. Tuy nhiên sự đối đầu đã gia tăng nhanh chóng sau khi chiến sự Nga - Ukraine nổ ra vào ngày 24 tháng 2 năm 2022. Các nước phương Tây đã áp rất nhiều lệnh trừng phạt đối với Nga. Thứ trưởng Ngoại giao Nga Alexander Pankin phát biểu ngày 29 tháng 7 năm 2024 cho biết “khoảng 20.000 lệnh trừng phạt khác nhau đã được áp đặt đối với Nga” (TASS, 2024). Các lệnh trừng phạt ngày càng hà khắc, toàn diện và chưa có tiền lệ đã khiến Nga gặp phải những khó khăn. Kinh tế luôn là một trong những chỉ dấu quan trọng báo hiệu sự đi lên hay suy giảm sức mạnh của một cường quốc, vì vậy, các nước phương Tây liên tục tấn công kinh tế Nga thông qua các lệnh trừng phạt. Đã có nhiều nhận định trái chiều nhau về ảnh hưởng của các lệnh trừng phạt phương Tây đối với Nga, tuy nhiên, theo nhà kinh tế học người Thụy Điển Åslund (2024), các lệnh trừng phạt trên thực tế đã khiến nền kinh tế Nga bị ảnh hưởng nghiêm trọng. Năng lượng được xem là nguồn thu chủ yếu của Nga đã chịu lệnh trừng phạt ngày càng khắc nghiệt. Dầu mỏ và khí đốt là nguồn thu lớn nhất của Nga, “sau một năm bị trừng phạt, Nga mất 36 tỷ USD nguồn thu từ dầu mỏ” (Huynh, 2023). Thống đốc Ngân hàng Trung ương Nga Elvira Nabiullina đã thừa nhận việc phương Tây thắt chặt các lệnh trừng phạt đã ảnh hưởng đến doanh thu xuất khẩu dầu mỏ của Nga (Tan, 2024). Ngày 10 tháng 1 năm 2025, Mỹ đã áp lệnh trừng phạt bổ sung đối với dầu mỏ của Nga, hai nhà nhập khẩu chủ chốt của Nga là Trung Quốc và Ấn Độ đã “tìm kiếm nguồn cung cấp mới khi lệnh trừng phạt của Hoa Kỳ siết chặt nguồn dầu của Nga” (Tan, 2025). Khí đốt của Nga từng thống trị thị trường khí đốt châu Âu với đỉnh điểm là chiếm khoảng 35%, tuy nhiên, ngày 1 tháng 1 năm 2025 tập đoàn khí đốt Gazprom của Nga thông báo đã ngừng cung cấp sau khi Ukraine từ chối gia hạn thỏa thuận trung chuyển, từ đó, kết thúc sự thống trị thị trường năng lượng châu Âu của Nga trong nhiều thập niên (Bao, 2025). Ngành than của Nga đang đứng bên bờ vực sụp đổ, với khoản lỗ gần 1 tỷ USD trong ba quý đầu năm 2024 và chưa đến một nửa số doanh nghiệp còn duy trì lợi nhuận (Thanh, 2024). Bên cạnh đó, đồng Rúp suy yếu, năm 2024, lạm phát tại Nga ước tính 9,5% và lãi suất 21% (Vietnam Television Online, 2024), thiếu hụt nguồn nhân lực, chảy máu chất xám...là những chỉ dấu quan trọng báo hiệu sự khó khăn của kinh tế Nga. “Tại Duma Quốc gia (Hạ viện Nga), bà Nabiullina tuyên bố rằng, hầu như tất cả các nguồn lực của nền kinh tế Nga đã cạn kiệt. Đây là một dấu hiệu cho thấy nền kinh tế đang ở trong tình trạng khó khăn chưa từng có” (Chu, 2024). Về an ninh, sau khi Phần Lan và Thụy Điển gia nhập NATO, mối đe dọa an ninh đến từ NATO đối với Nga đã gia tăng. Phần Lan gia nhập NATO khiến biên giới giữa Nga và NATO tăng lên gấp đôi. Việc Thụy Điển gia nhập NATO đã khiến NATO kiểm soát gần như toàn bộ biển Baltic (An, 2024). Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Nga Maria Zakharova tuyên bố việc Thụy Điển gia nhập NATO sẽ biến vùng Baltic nói riêng và Bắc Âu nói chung chuyển đổi từ một khu vực ổn định và hợp tác thành một khu vực có khả năng xung đột (TASS, 2024). Về quân sự, trong khi Nga phải chi

⁷ Tham khảo tại: https://economicprinciples.org/downloads/DalioRay_Power_Index_Appendix.pdf

nhiều nguồn lực cho chiến sự, các lệnh trừng phạt đã khiến cho ngành công nghiệp quốc phòng của Nga gặp khó khăn khiến Nga phải tìm kiếm vũ khí từ Iran. Theo Bondarev (2022), một nhà cựu ngoại giao Nga, ngành công nghiệp quốc phòng Nga phụ thuộc rất nhiều vào các thành phần và sản phẩm do phương Tây sản xuất. Các lệnh trừng phạt đột ngột cắt đứt khả năng tiếp cận của Nga với các sản phẩm này và khiến quân đội Nga yếu hơn so với những gì phương Tây tin. Về công nghệ, các lệnh trừng phạt cũng đã làm suy yếu đáng kể công nghệ của Nga. Nga hiện đang hồi sinh việc sản xuất thương hiệu ô tô từ thời Liên Xô, hay sản xuất ô tô mà không có điều hòa, phanh ABS và túi khí (Gia, 2022). Về quan hệ quốc tế, chỉ có một số ít quốc gia công khai ủng hộ chiến dịch quân sự của Nga ở Ukraine (Song, 2022), còn lại là phản đối hoặc trung lập. Chiến dịch quân sự đã khiến các quốc gia Trung Á vốn được coi là sân sau của Nga ngày càng lạnh nhạt với Nga (Thanh, 2022). Bên cạnh đó, các quốc gia này còn lo sợ về sự bành trướng của Nga (Bradsher, 2022). Thủ tướng Ấn Độ đã trách Tổng thống Nga về chiến sự Ukraine (Vi, 2022) hay Tổng thống Đức đã phải tuyên bố rằng dù nhiều người ở Đức vẫn cảm thấy gắn bó với đất nước và người dân Nga, yêu mến âm nhạc và văn học Nga, nhưng thực tế đã thay đổi từ khi Moskva phát động chiến dịch quân sự ở Ukraine và giờ đây không có chỗ cho những giấc mơ xưa (Huyen, 2022). Ngoại trừ một số ít quốc gia công khai ủng hộ chiến dịch quân sự của Nga như: Triều Tiên, Iran. Phạm vi ảnh hưởng của Nga cũng bị thu hẹp sau khi chính quyền Tổng thống Bashar al-Assad ở Syria bị lật đổ vào cuối năm 2024.

Tình hình hiện tại cho thấy đối đầu giữa Nga - phương Tây vẫn tiếp tục vì Nga và Ukraine vẫn còn khác biệt lớn trong khi “NATO cam kết châu Âu sẽ trả tiền để mua vũ khí do Mỹ sản xuất nhằm viện trợ Ukraine đối phó Nga và Tổng thống Donald Trump cũng đã thay đổi thái độ khi chỉ trích Nga” (Kretser, 2025) và Nga sẽ tiếp tục chiến dịch quân sự ở Ukraine cho đến khi đạt được các mục tiêu do Tổng thống Vladimir Putin đề ra thông qua hành động quân sự hoặc đàm phán (CPV Central Committee’s Publicity and Education Commission, 2024). Ngay cả khi chiến sự kết thúc cũng không có gì đảm bảo rằng đối đầu sẽ được xóa bỏ ngay khi mà nó không chỉ đã tồn tại nhiều thập kỉ qua mà còn có xu hướng gia tăng.

5. Thách thức từ bản sắc bành trướng của Trung Quốc

Thách thức từ bản sắc bành trướng của Trung Quốc tạo ra đối với Nga là với bản sắc bành trướng, Trung Quốc sẽ tìm kiếm lợi ích từ việc mở rộng lãnh thổ thông qua hành vi như đòi lại vùng lãnh thổ lịch sử cách đây hơn trăm năm nhà Thanh cắt nhượng cho Nga hoặc thôn tính bộ phận lãnh thổ của những quốc gia là đối tác chiến lược của Nga.

5.1. Đòi lại bộ phận lãnh thổ đã cắt nhượng cho Nga

Mặc dù năm 2008, Trung Quốc và Nga đã chính thức giải quyết xong các tranh chấp lãnh thổ ở biên giới hai nước, nhưng với bản sắc bành trướng, Trung Quốc vẫn có thể sẽ có hành vi mở rộng lãnh thổ về phía Nga bằng cách đòi lại lãnh thổ đã cắt nhượng cách đây hơn trăm năm. Đầu tiên có thể là thành phố Vladivostok hiện do Nga kiểm soát. Đã có những tiếng nói bao gồm cả nhà ngoại giao của Trung Quốc về chủ quyền lịch sử của Trung Quốc đối với thành phố Vladivostok (EurAsian Times Desk, 2020). Vấn đề này đưa ra một giới hạn cơ bản về mức độ hợp tác chặt chẽ giữa Nga và Trung Quốc và sẽ tiếp tục đeo bám nguy hiểm đối với quan hệ giữa hai nước (Made, 2022). Một trường hợp khác là “dù từ năm 2004, Bắc Kinh và Moscow đã giải quyết tranh chấp về Đảo Hắc Hạt Tử (đảo Bolshoy Ussuriysky), nằm dọc biên giới phía đông bắc Trung Quốc, nhưng bản đồ năm 2023 của Trung Quốc vẫn mô tả hòn đảo (mà nhà Thanh nhượng lại, cùng với các vùng lãnh thổ rộng lớn khác ở Thái Bình Dương, cho Đế quốc Nga vào năm 1860) như một phần thuộc về lãnh thổ Trung Quốc, khiến

Bộ Ngoại giao Nga nổi giận” (Kelter, 2024). Tiếp theo có thể sẽ là phần Đông Nam vùng Viễn Đông của Nga. Kelter (2024) cho rằng có rất nhiều bằng chứng lịch sử chỉ ra rằng Trung Quốc từng kiểm soát phần Đông Nam vùng Viễn Đông và dẫn lời Steve Tsang, Giám đốc Viện Trung Quốc thuộc Trường Nghiên cứu Phương Đông và Châu Phi, nhận định Trung Quốc có thể đòi lại vùng Viễn Đông của Nga vào một thời điểm thích hợp. Thực tế cho thấy nhiều năm trước, Trung Quốc đã tăng cường kết nối, đầu tư và di dân đến vùng Viễn Đông dân cư thưa thớt nhưng giàu tài nguyên của Nga đã gây ra lo ngại cho người bản địa vì họ cho rằng đó có thể là dấu hiệu mở rộng lãnh thổ của Bắc Kinh (Tselichtchev, 2017). Người Trung Quốc thuê đất với giá rẻ với thời hạn dài ở vùng Viễn Đông của Nga, thậm chí có vùng “khoảng 85% đất đai ở đây giáp với tỉnh Hắc Long Giang do người Trung Quốc kiểm soát” (Thien, 2019). Đến năm 2022, 90% đầu tư nước ngoài vào khu vực này đến từ Trung Quốc (Xuan, 2022). Người Trung Quốc định cư, sinh con đẻ cái tạo thành những gia đình. “Những gia đình đa chủng tộc có thể dẫn đến việc người Trung Quốc có cơ hội được bầu vào chính quyền địa phương. Rồi 20-30 năm nữa, người Trung Quốc tuyên bố đây là vùng lãnh thổ của họ. Đây là lập luận của Trung Quốc mà nhiều chính trị gia thế giới đã quá quen thuộc” (Thien, 2019). Điều này đã được cảnh báo từ sớm bởi Bộ trưởng Quốc phòng Nga Pavel Grachev năm 1995 là “những người mang quốc tịch Trung Quốc đang cố gắng chinh phục vùng Viễn Đông của Nga một cách hòa bình” (Smith, 1997). Cuối cùng có thể là vùng lãnh thổ trong “câu nói thường xuyên của Mao Trạch Đông trước đây rằng Nga cần trả lại cho Trung Quốc 1,5 triệu km², tuy nhiên, những người kế nhiệm sau đó đã rút xuống còn vài nghìn km²” (Sidorov, 2014). 1,5 triệu km² hay vài nghìn km² ở đây là chỉ vùng lãnh thổ rộng lớn hơn 1 triệu km² mà Sa hoàng Nga đã lấy của nhà Thanh từ thế kỉ 19. Điều này nghe có vẻ là chuyện của quá khứ hoặc phi thực tế, tuy nhiên, không có gì đảm bảo Trung Quốc sẽ không đòi lại bởi: (i) bước sang thế kỉ 21 khi đã lớn mạnh, bất chấp đã bị Tòa trọng tài thường trực (PCA) bác bỏ, Trung Quốc liên tục đưa ra những bằng chứng phi lí từ thời nhà Hán (năm 206 trước CN đến năm 220 sau CN) hay nhà Tống (năm 960 đến năm 1279 sau CN) cùng với đó là các hành vi sử dụng vũ lực nhằm áp đặt chủ quyền với khoảng 80% diện tích Biển Đông, tức đường lưỡi bò mà người Trung Quốc đã vẽ ra theo trí tưởng tượng của mình từ thập niên 40 thế kỉ 20, trong khi đó, hai hiệp ước Aigun kí năm 1858 và Bắc Kinh kí năm 1860 thể hiện nhà Thanh bị ép buộc cắt nhượng lãnh thổ cho Nga mà Trung Quốc xưa nay vẫn cho là bất bình đẳng thì vẫn còn lưu giữ cho đến ngày nay; và (ii) Trung Quốc từng khiến cho Nga phải cắt trả lại cho mình những bộ phận lãnh thổ vào các năm 1991 là 720km², năm 2005 là 337km², và năm 2008 là 74km² (Ngo, 2014) thì không có gì chắc chắn rằng sẽ không có lần tiếp theo.

5.2. Thôn tính bộ phận lãnh thổ của những quốc gia là đối tác chiến lược của Nga

Trung Quốc hiện có tranh chấp lãnh thổ nhiều nước láng giềng, trong đó có hai đối tác chiến lược của Nga là Ấn Độ và Việt Nam.

Ấn Độ và Nga có quan hệ đối tác chiến lược. Năm 2021, trong chuyến thăm của Tổng thống Nga đến Ấn Độ, người đứng đầu Chính phủ Ấn Độ khẳng định, mối quan hệ “đối tác chiến lược đặc biệt và đặc quyền” giữa Nga và Ấn Độ ngày càng bền chặt hơn. Trong vài thập niên vừa qua, thế giới chứng kiến nhiều thay đổi căn bản và các cấu trúc địa chính trị khác nhau xuất hiện, nhưng tình hữu nghị giữa Ấn Độ và Nga không đổi. Tổng thống Putin khẳng định Nga coi Ấn Độ là một cường quốc trên thế giới, một đất nước thân thiện và một người bạn đã được kiểm chứng qua thời gian (Thu, 2021). Ấn Độ là quốc gia nhập khẩu vũ khí nhiều nhất của Nga và mua nhiều dầu của Nga bất chấp lệnh trừng phạt của Mỹ và EU. Trong khi Nga kì vọng vào lượng dầu mỏ mà Ấn Độ mua từ Nga vì “Ấn Độ đứng thứ ba về tiêu thụ dầu trên thế

giới và nhập khẩu gần 85% nhu cầu của mình, một con số được Cơ quan Năng lượng Quốc tế dự đoán sẽ đạt 90% vào năm 2040” (Menon và Rumer, 2022) thì Ấn Độ cũng kỳ vọng dựa vào Nga đảm bảo an ninh biên giới với Trung Quốc (Hai, 2022). Trung Quốc hiện tuyên bố chủ quyền đối với hai bang Arunachal Pradesh và Ladakh mà Ấn Độ đang quản lý. Với bản sắc bành trướng, Trung Quốc sẽ ngày càng quyết liệt hơn trong yêu sách chủ quyền lãnh thổ với Ấn Độ. Chẳng hạn, tháng 5 năm 2020, đụng độ quân sự biên giới Trung - Ấn đã xảy ra khiến một số binh lính hai bên bị thương nặng và đến nay vẫn chưa có dấu hiệu lắng xuống. Nếu căng thẳng tiếp tục gia tăng thì “việc duy trì quan hệ đối tác song song với Bắc Kinh và New Delhi có khả năng chứng tỏ một thách thức khó khăn đối với ngoại giao Nga, đặc biệt trong trường hợp căng thẳng gia tăng, chưa nói đến xung đột giữa Ấn Độ và Trung Quốc. Nếu có thêm nhiều cuộc đụng độ dọc theo biên giới Trung - Ấn trong những năm tới, chưa kể đến một cuộc chiến toàn diện, mọi việc có thể trở nên quá khó để quản lý” (Menon & Rumer, 2022).

Việt Nam và Nga có quan hệ đối tác chiến lược toàn diện. Cũng giống như Ấn Độ, Việt Nam là khách hàng mua sắm thiết bị quân sự quan trọng của Nga. Việt Nam hi vọng thắt chặt quan hệ với Nga để đảm bảo an ninh biên giới với Trung Quốc, trong khi Nga cần Việt Nam để gia tăng ảnh hưởng ở khu vực Đông Nam Á (Myers, 2021). Bên cạnh đó, các dự án của Nga đầu tư tại Việt Nam chủ yếu tập trung ở lĩnh vực năng lượng, trong số các dự án đầu tư, Doanh nghiệp Nga - Việt Vietsovpetro là công ty lớn thứ 8 ở Việt Nam và sản xuất 1/3 lượng dầu của cả nước (Kieu, 2022). Thông tin này cho thấy lợi ích của Nga tại vùng đặc quyền kinh tế của Việt Nam trên Biển Đông là rất lớn. Trong chuyến thăm Việt Nam từ ngày 6 đến ngày 7 tháng 7 năm 2022, Ngoại trưởng Nga Sergei Lavrov đã tuyên bố nhất trí về tầm quan trọng của việc giải quyết tranh chấp tại Biển Đông bằng các biện pháp hòa bình trên cơ sở luật pháp quốc tế, Công ước Liên Hợp Quốc về Luật Biển năm 1982 và mong sớm đạt được Bộ Quy tắc ứng xử ở Biển Đông (COC) (Do, 2022). Là quốc gia nằm trên cửa ngõ của Trung Quốc thông ra Biển Đông, Việt Nam sẽ bị ảnh hưởng lớn nhất bởi các hành vi bành trướng trên Biển Đông của Trung Quốc. Năm 1974 và 1988, Trung Quốc đã đánh chiếm đảo của Việt Nam; năm 2014, đặt trái phép giàn khoan trong vùng đặc quyền kinh tế của Việt Nam. Năm 2017, Trung Quốc đã đưa ra chiến lược biển xác định “biên quan hệ đến sự thịnh suy, an nguy của đất nước... kiên định tiến ra biển và xây dựng cường quốc biển có ý nghĩa to lớn và sâu sắc đối với việc thúc đẩy sự phát triển lành mạnh của kinh tế xã hội đất nước, bảo vệ các lợi ích chủ quyền, an ninh và phát triển, thực hiện mục tiêu xã hội khá giả toàn diện tiến tới hiện thực hóa công cuộc phục hưng vĩ đại dân tộc Trung Hoa. Nhìn lại lịch sử, tiến ra biển là con đường tất yếu chấn hưng dân tộc, xây dựng đất nước giàu mạnh.” (Wang, 2017). Nhằm củng cố yêu sách trên Biển Đông, ngày 15 tháng 5 năm 2024, Trung Quốc đã ban hành quy định cho phép lực lượng Hải cảnh Trung Quốc áp dụng hình phạt giam giữ lên tới 30 ngày đối với người nước ngoài xâm phạm hoặc có hành vi hỗ trợ xâm phạm lãnh hải hoặc vùng biển Trung Quốc tuyên bố chủ quyền mà không qua xét xử. Thách thức Trung Quốc đặt ra với Nga cả về chính trị và kinh tế khi Trung Quốc xâm hại đến vùng đặc quyền kinh tế của Việt Nam trên Biển Đông - nơi cũng đồng thời tồn tại lợi ích kinh tế và chính trị của Nga.

6. Thách thức từ bản sắc bá quyền của Trung Quốc

Quyền lực của Nga hiện nay chủ yếu nằm ở khu vực châu Á, trong đó tập trung chủ yếu ở khu vực Trung Á với 5 quốc gia là: Uzbekistan, Tajikistan, Kyrgyzstan, Kazakhstan và Turkmenistan vì Nga từ lâu đã tách rời khỏi đại đa số các quốc gia châu Âu. Với bản sắc bá quyền, Trung Quốc sẽ có các hành vi gia tăng quyền lực đối với các quốc gia khác. Hành vi gia tăng quyền lực của Trung Quốc sẽ là thách thức đối với Nga khi diễn ra theo hai hướng sau:

6.1. Gia tăng ảnh hưởng lên các quốc gia là sân sau của Nga

Khu vực Trung Á được xem là sân sau của Nga, tuy nhiên, sau chiến sự Nga - Ukraine, tình hình đã có những thay đổi. Chiến sự ở Ukraine đã chứng minh với các quốc gia Trung Á rằng việc đa dạng hóa mối quan hệ của họ với thế giới là chìa khóa cho sự tồn tại thành công của họ trong khu vực và khiến quá trình thay thế Nga bằng Trung Quốc diễn ra nhanh hơn (Hawkins, 2024). Thực tế cho thấy “trong khi phương Tây bận tâm với tình hình hỗn loạn ở Trung Đông và Nga sa lầy ở Ukraine, Trung Quốc đang âm thầm tiến vào Trung Á” (Avdaliani, 2024). “Mục tiêu tối quan trọng của Trung Quốc là một phạm vi ảnh hưởng lấy Trung Quốc làm trung tâm, đưa hội nhập kinh tế lên hàng đầu, giành được ảnh hưởng chính trị ngày càng tăng và thiết lập sự hiện diện an ninh vững chắc” (Christoffersen, 2024).

Về chính trị, quan hệ giữa Trung Quốc và các quốc gia Trung Á không ngừng được tăng cường sau chiến sự Nga - Ukraine. Trung Quốc và các nước Trung Á đã thiết lập cơ chế hợp định kỳ giữa nguyên thủ quốc gia của C+C5 tại Hội nghị Ngoại trưởng Trung Quốc - Trung Á (C+C5) lần thứ 3 tổ chức tại Kazakhstan ngày 8 tháng 6 năm 2022. Từ ngày 14 đến ngày 19 tháng 9 năm 2022, Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình đã chọn 3 nước Trung Á là điểm đến cho chuyến công du nước ngoài đầu tiên của mình sau gần 3 năm đóng cửa vì dịch Covid-19. Ngày 27 tháng 4 năm 2023 tại Hội nghị Ngoại trưởng Trung Quốc - Trung Á (C+C5) lần thứ 4 tổ chức tại Tây An, các bên đã thống nhất tổ chức Hội nghị Thượng đỉnh Trung Quốc - Trung Á lần thứ nhất vào tháng 5 năm 2023. Từ ngày 18 đến ngày 19 tháng 5 năm 2023, Hội nghị Thượng đỉnh Trung Quốc - Trung Á lần thứ nhất đã được tổ chức tại Tây An, Trung Quốc. “Tại hội nghị thượng đỉnh, nhà lãnh đạo Trung Quốc đã có những bước đi để thuyết phục các nước Trung Á rằng, trong thế giới phân cực này, họ có thể tin tưởng vào Trung Quốc và họ hòa làm một với ‘vận mệnh chung’ của Trung Quốc”. (Yau, 2023).

Về kinh tế, Trung Quốc đã có những bước tiến mạnh mẽ trong quan hệ kinh tế với các nước Trung Á với mục tiêu thiết lập vùng ảnh hưởng kinh tế (Nguyen, 2024).

Trung Quốc đã trở thành đối tác thương mại và đầu tư lớn nhất của tất cả các nước Trung Á (Yang, 2023). Đầu tiên, thương mại giữa Trung Quốc và Trung Á đã có sự gia tăng vượt bậc. Ngày 25 tháng 1 năm 2022 khi chiến sự Nga - Ukraine chưa nổ ra, nhân dịp kỷ niệm 30 năm thiết lập quan hệ ngoại giao giữa Trung Quốc và 5 quốc gia Trung Á, “Tập Cận Bình đề xuất phấn đấu đến năm 2030, kim ngạch thương mại giữa Trung Quốc và 5 quốc gia Trung Á lên đến 70 tỷ USD” (Chinese Government, 2022). Tuy nhiên, ngay trong năm 2022, kim ngạch thương mại giữa các quốc gia Trung Á với Trung Quốc đã lên đến 70,2 tỷ USD (Chinese Government, 2023); năm 2023 tăng lên đến gần 90 tỷ USD (Umarov, 2024); năm 2024 tiếp tục tăng lên đến 94,82 tỷ USD (The Astana Times, 2025). Tiếp đến là đầu tư, Trung Quốc hiện là nhà đầu tư lớn nhất vào khu vực này và vẫn tiếp tục gia tăng. Tính đến cuối năm 2022, lũy kế đầu tư trực tiếp của Trung Quốc vào Trung Á là 15 tỷ USD (Hua, 2023); cuối năm 2023, lũy kế đầu tư trực tiếp của Trung Quốc vào Trung Á là 17 tỷ USD (Wang, 2024). Đến cuối năm 2023, Trung Quốc là chủ nợ lớn nhất của các quốc gia Trung Á (Muratalieva, 2024). Hơn một nửa nợ nước ngoài của Tajikistan và Kyrgyzstan là nợ Trung Quốc; nợ Trung Quốc của Kazakhstan chiếm 6,5% GDP, của Uzbekistan và Turkmenistan lần lượt là 16% và 16,9% GDP (Wani & Gupta, 2024). Ngoài ra, Trung Quốc cũng cung cấp các hỗ trợ cho các quốc gia Trung Á, chẳng hạn, tại Hội nghị thượng đỉnh kỷ niệm 30 năm quan hệ ngoại giao giữa Trung Quốc và 5 nước Trung Á, Tập Cận Bình đã cam kết viện trợ 500 triệu USD.

Về an ninh, “căng thẳng tại Ukraine đã đặt các quốc gia láng giềng vào tình trạng cảnh giác cao độ. Thậm chí, những đối tượng trước đây ‘theo’ Nga cũng không cảm thấy an toàn; trong đó có Kazakhstan” (Vietnamnet, 2022). Nắm bắt được tâm lý bất an của các quốc gia

Trung Á, Trung Quốc đã tích cực gây ảnh hưởng về mặt an ninh đối với các quốc gia Trung Á như tăng cường bán vũ khí. Tại Hội nghị thượng đỉnh SCO có mặt các lãnh đạo các quốc gia Trung Á, Tập Cận Bình đã giữ khoảng cách với Tổng thống Nga, đưa ra những quan ngại về chiến dịch quân sự của Nga, đồng thời cam kết ủng hộ chủ quyền của các quốc gia Trung Á (Bradsher, 2022). Ngày 18 tháng 5 năm 2023, khi hội đàm với Tổng thống Turkmenistan Serdar Berdymukhmedov, Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình đã nói rằng: “Trung Quốc và Trung Á như môi với răng, an nguy có nhau, là cộng đồng chung vận mệnh” (Qiu, 2023), “nhìn về tương lai, sự thay đổi quan trọng nhất trong quan hệ Nga - Trung Quốc ở Trung Á có khả năng xảy ra trong lĩnh vực an ninh, nơi Trung Quốc có khả năng đảm nhận vai trò lớn hơn, đặc biệt là khi quân đội và các cơ quan an ninh của Nga đang bận rộn ở Ukraine và với những thách thức trong nước mà cuộc chiến tạo ra” (Kendall-Taylor, Curtis & Schochet, 2024).

Những phân tích ở trên đã cho thấy ảnh hưởng của Trung Quốc tại Trung Á ngày một lớn từ sau chiến sự Nga - Ukraine. Tuy nhiên, Trung Quốc sẽ tiếp tục gia tăng ảnh hưởng đối với khu vực này khi mà Nga và phương Tây vẫn đang đối đầu gay gắt. Xét từ góc độ kinh tế, tiềm năng vẫn còn rất lớn khi Trung Quốc có thị trường tỷ dân và là công xưởng thế giới, Trung Quốc mới chỉ nhập khẩu khối lượng hạn chế năng lượng, khoáng sản và sản phẩm nông nghiệp chủ chốt của các quốc gia này. Nếu Trung Quốc dỡ bỏ hạn chế, sự phụ thuộc vào thị trường Trung Quốc của các quốc gia Trung Á sẽ tăng lên đáng kể. Đây là lí do Trung Quốc từng đưa ra cam kết sẽ mở cửa thị trường cho các quốc gia Trung Á tại Hội nghị thượng đỉnh Trung Quốc - Trung Á tháng 5 năm 2023. Về an ninh, trong bối cảnh các nước Trung Á bất an về an ninh, là cường quốc quân sự và lại có chung đường biên giới với 3 quốc gia Trung Á nên Trung Quốc có thể sẽ tiếp tục thông qua bán hoặc viện trợ vũ khí, đưa ra những cam kết mạnh mẽ hơn về an ninh để gia tăng hơn nữa ảnh hưởng đối với khu vực này. Ảnh hưởng của Trung Quốc tại Trung Á gia tăng sẽ khiến ảnh hưởng của Nga tại khu vực này suy giảm, thậm chí có thể sẽ khiến Nga mất đi sân sau chủ chốt của mình.

6.2. Gia tăng sự lệ thuộc của Nga vào Trung Quốc

Về dài hạn, có lẽ Trung Quốc sẽ cần nhiều thời gian và điều kiện mới có thể áp đặt được quyền lực lên Nga và điều này cũng chưa thể chắc chắn. Tuy nhiên, với bản sắc bá quyền, trong ngắn hạn, Trung Quốc sẽ gia tăng quyền lực đối với Nga bằng cách gia tăng sự lệ thuộc của Nga vào Trung Quốc. Từ sau chiến sự Nga - Ukraine, Nga ngày càng lệ thuộc vào Trung Quốc. Đầu tiên là về chính trị, chiến sự Ukraine đã khiến đối đầu giữa Nga và phương Tây gia tăng nhanh chóng. Trong cuộc đối đầu không cân sức này, Nga rất cần sự ủng hộ về chính trị từ Trung Quốc. Điều này được thể hiện ở tần suất thăm Trung Quốc của Tổng thống Nga Putin, cụ thể là năm 2022 hai lần (tháng 2 và 10), năm 2023 hai lần (tháng 3 và 10), năm 2024 hai lần (tháng 5 và 10). Nga cần các đồng minh để đạt được các mục tiêu đầy tham vọng của mình và giải quyết hậu quả toàn cầu sau chiến sự Ukraine, Nga không thể làm điều đó một mình và không có lựa chọn nào khác ngoài quan hệ đối tác với Trung Quốc. Trên thực tế, Trung Quốc đã dành cho Nga sự ủng hộ quan trọng về mặt chính trị, cụ thể như ủng hộ lập trường của Nga đối với chiến dịch quân sự của Nga tại Ukraine, sự ủng hộ của Trung Quốc đã khuyến khích nhiều nước Nam Bán cầu từ chối lên án hoặc trừng phạt Nga, từ đó làm giảm sự cô lập đối với Nga và suy yếu các lệnh trừng phạt của phương Tây đối với Nga (Sabanadze, Vasselier & Wiegand, 2024). Theo Ngoại trưởng Nga Sergey Lavrov (2024), “các sáng kiến do Bắc Kinh đưa ra để giải quyết vấn đề chính trị và ngoại giao đều giải quyết được vấn đề quan trọng nhất, đó là loại bỏ nguyên nhân gốc rễ của cuộc xung đột, bao gồm nhiều năm NATO bành trướng về phía đông làm suy yếu các lợi ích an ninh cốt lõi của Nga, việc tạo ra một đầu cầu quân sự chống Nga do phương Tây hậu thuẫn ở Ukraine”. Tiếp đến là

kinh tế, kinh tế là lĩnh vực Nga lệ thuộc tương đối lớn vào Trung Quốc. Đầu tiên là thương mại, Ngoại trưởng Nga đã xác nhận “trong nhiều năm nay, Trung Quốc là đối tác thương mại chính của chúng ta” (Lavrov, 2024). Foucart (2024) cho rằng: “Nga hiện phụ thuộc rất nhiều vào nền kinh tế lớn duy nhất vẫn chấp nhận rủi ro để hỗ trợ chế độ của mình, đến mức Trung Quốc có thể buộc Vladimir Putin phải chấm dứt xung đột”. Khi các lệnh trừng phạt ngày càng khắc nghiệt, thương mại của Nga gặp nhiều khó khăn, “Trung Quốc có thể đóng vai trò quan trọng trong việc thay thế châu Âu trở thành thị trường xuất khẩu chính cho các mặt hàng của Nga, cũng như thị trường nhập khẩu các công nghệ và vốn mà nền kinh tế Nga đang rất thiếu trong nước” (Pucek, 2024). Đơn cử như dầu thô, mặt hàng mang lại nguồn thu ngoại tệ lớn nhất cho Nga được xuất khẩu sang Trung Quốc với số lượng rất lớn và tăng dần qua các năm: năm 2022 hơn 86 triệu tấn, năm 2023 hơn 107 triệu tấn và năm 2024 trên 108 triệu tấn. Năm 2024, Trung Quốc là nhà nhập khẩu dầu thô lớn nhất của Nga với lượng nhập khẩu chiếm tới hơn 45% tổng lượng xuất khẩu dầu thô của Nga (Han, 2025). Điều này cho thấy dầu thô của Nga hiện đang phụ thuộc rất lớn vào Trung Quốc và Trung Quốc vẫn còn rất nhiều dư địa để gia tăng sự phụ thuộc của Nga. Về công nghệ quân sự, ngay trong năm đầu của chiến sự Nga - Ukraine, đã có đánh giá rằng Nga đang cạn vũ khí (Vu, 2022). Các lệnh cấm vận đã khiến Nga không thể trực tiếp tiếp cận với công nghệ phương Tây. Trung Quốc đã cung cấp cho Nga các đầu vào công nghiệp, nhiều đầu vào có mục đích sử dụng kép, bao gồm: vi mạch, quang học quân sự, máy bay không người lái và động cơ phản lực, xe bọc thép, công nghệ vệ tinh. Riêng mặt hàng vi mạch, Trung Quốc là nhà cung cấp chính cho Nga bất chấp các lệnh trừng phạt của phương Tây và nếu không có những mặt hàng thiết yếu này, Nga sẽ bị tê liệt khả năng sản xuất tên lửa, máy bay không người lái và các hệ thống chiến đấu tiên tiến khác mà nước này cần để tiến hành chiến dịch quân sự tại Ukraine (Faragasso, 2024).

Những phân tích trên cho thấy sự lệ thuộc của Nga vào Trung Quốc gia tăng mạnh từ sau chiến sự Nga - Ukraine. Sự lệ thuộc của Nga sẽ giúp ích cho quá trình trỗi dậy của Trung Quốc vì nó không những gia tăng quyền lực cho Trung Quốc mà còn trợ giúp Trung Quốc trong đối đầu với những thách thức đến từ các nước phương Tây. Sự trỗi dậy của Trung Quốc sẽ khiến cạnh tranh giữa Trung Quốc và các nước phương Tây ngày càng quyết liệt, do đó, Trung Quốc sẽ cần gia tăng hơn nữa sự lệ thuộc của Nga vào mình khi mà chiến sự Nga - Ukraine chưa rõ hồi kết và đối đầu giữa Nga và phương Tây chưa có dấu hiệu hạ nhiệt.

Thách thức đang chờ ở phía trước là liệu Nga sẽ lệ thuộc đến đâu và sự lệ thuộc này sẽ biến Nga trở thành một quốc gia như thế nào trong tương lai đặt trong mối quan hệ với Trung Quốc.

7. Lựa chọn của Nga và hệ quả

7.1. Chống lại Trung Quốc

Sự lựa chọn này phù hợp với địa vị và bản sắc của Nga là một cường quốc, và tất nhiên là Nga cũng có các công cụ để chống lại quyền lực của Trung Quốc, chẳng hạn như: công khai phản đối Trung Quốc, hỗ trợ các đối thủ của Trung Quốc trong việc chống lại Trung Quốc... Tuy nhiên, xét trong bối cảnh hiện nay, nếu Nga lựa chọn giải pháp này, quan hệ Nga - Trung sẽ căng thẳng, từ đó gây bất lợi cho Nga, đơn cử như “nếu Nga phản đối áp lực của Trung Quốc yêu cầu Nga cắt giảm doanh số bán cho Ấn Độ thì có thể gây nguy hiểm cho khả năng tiếp cận nguồn vốn rất cần thiết từ Bắc Kinh và khiến Moscow rơi vào thế khó” (Bahree, 2024). Bên cạnh đó, Nga hiện cũng khó có nhiều nguồn lực để hỗ trợ cho các đối thủ của Trung Quốc. Quan trọng hơn, Trung Quốc sẽ có những đáp trả ngay lập tức thông qua việc ngăn chặn các giao dịch thương mại hay ngừng đầu tư và cung cấp công nghệ cho Nga.

Nếu Nga đi xa hơn nữa, quan hệ hai bên thậm chí có thể đổ vỡ và chiến tranh cũng không phải là không thể như quan hệ giữa Trung Quốc và Liên Xô năm 1969. Với tiềm lực quân sự của Trung Quốc hiện nay, chiến tranh Nga - Trung nếu xảy ra sẽ rất khó để có thể đoán trước được kết quả. Trong bối cảnh chiến sự tại Ukraine vẫn chưa có lối thoát, sự lựa chọn này sẽ khiến cho Nga tứ bề thọ địch, do đó, sự lựa chọn này có thể sẽ chưa phải là ưu tiên của Nga.

7.2. Cân bằng với Trung Quốc

Nga hiện nay không dễ dùng nội lực để cân bằng quyền lực với Trung Quốc khi Nga ngày càng phụ thuộc vào Trung Quốc. Tuy vậy, Nga vẫn có thể tiến hành cân bằng với Trung Quốc để giảm lệ thuộc và gia tăng quyền lực trong quan hệ với Trung Quốc thông qua hợp tác quốc tế. Đây có thể được xem là giải pháp khả thi hiện nay. Nga hoàn toàn có thể tăng cường kết nối với:

(1) *các nước không phải đối thủ của Trung Quốc và là đối tác của Nga.* Việc tăng cường quan hệ quốc tế sẽ có những tác động nhất định đến lợi ích và hành vi của Trung Quốc nếu các quốc gia này thấy có lợi khi kết nối với Nga, và trên thực tế, các quốc gia này cũng cần thêm Nga như là một yếu tố cân bằng trong quan hệ với Trung Quốc. Nga đã trở thành đối tác của ASEAN và nếu thông qua các đối tác truyền thống như Việt Nam tăng cường hơn nữa trong lĩnh vực kinh tế hay quốc phòng thì một mặt Nga sẽ thêm quyền lực, mặt khác cũng giúp làm giảm ảnh hưởng của Trung Quốc đối với khối này. Nga tăng cường quan hệ với Triều Tiên, một quốc gia láng giềng của Trung Quốc sẽ giúp Nga gây ảnh hưởng đối với Trung Quốc, mặt khác cũng giúp Triều Tiên giảm bớt phụ thuộc vào Trung Quốc. Tăng cường hợp tác với Ấn Độ sẽ giúp ích nhiều cho Nga. Ấn Độ là nước nhập khẩu dầu mỏ chủ chốt của Nga, có quan hệ truyền thống hữu nghị và là đối tác chiến lược của Nga. Ấn Độ không chỉ có tranh chấp lãnh thổ mà còn cạnh tranh ảnh hưởng với Trung Quốc. Nếu những dự án hợp tác với Ấn Độ gia tăng, chẳng hạn như Nga vừa có dự án hợp tác chế tạo vũ khí với Ấn Độ, cũng sẽ giúp Nga tạo áp lực lên Trung Quốc và giúp Ấn Độ cân bằng hơn trong quan hệ với Trung Quốc.

(2) *các đối thủ của Trung Quốc và cũng là đối thủ của Nga, đó là các nước phương Tây.* Điều này nghe có vẻ nghịch lý nhưng đây có lẽ là giải pháp hiệu quả và mang tính dài hạn hơn. Trong bối cảnh hiện nay, Nga sẽ gặp rất nhiều khó khăn khi những mâu thuẫn với các nước phương Tây đã được đẩy lên một nấc thang mới và bản thân Nga cũng đang hứng chịu hàng ngàn lệnh trừng phạt từ các nước phương Tây. Tuy nhiên, Chiến lược an ninh quốc gia của Mỹ⁸ cho rằng: “Nga và Trung Quốc đặt ra những thách thức khác nhau. Nga đặt ra một mối đe dọa ngay lập tức đối với tự do và hệ thống quốc tế mở, coi thường một cách liều lĩnh các luật cơ bản của trật tự quốc tế ngày nay, như cuộc chiến tranh xâm lược tàn khốc của nó đối với Ukraine đã cho thấy. Ngược lại, Trung Quốc là quốc gia duy nhất cạnh tranh với ý định định hình lại trật tự quốc tế và ngày càng có sức mạnh về kinh tế, ngoại giao, quân sự và công nghệ để thúc đẩy mục tiêu đó”. Điều này cho thấy Mỹ chỉ xem Nga là “kẻ quấy phá” nhưng lại xem Trung Quốc là đối thủ đe dọa đến vị thế của Mỹ, do đó, Mỹ sẽ tập trung vào kiềm chế Trung Quốc hơn là kiềm chế Nga. Nếu chiến dịch quân sự của Nga tại Ukraine kết thúc, đối đầu giữa Nga và các nước phương Tây tuy có thể không được xóa bỏ nhưng việc cải thiện quan hệ với các nước phương Tây không phải là không thể khi hai bên có điểm chung là kiềm chế Trung Quốc và hai bên còn nhiều lĩnh vực quan trọng cần hợp tác như: chống phổ biến vũ khí hạt nhân, chống khủng bố, an ninh khu vực và toàn cầu, năng lượng... Việc cải

⁸ Xem toàn văn Chiến lược an ninh quốc gia Mỹ tại địa chỉ: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>

thiện quan hệ với các nước phương Tây thành công lại chính là biện pháp hiệu quả giúp Nga giảm áp lực và sự lệ thuộc vào Trung Quốc. Vì vậy, giải pháp này không phải là không thể xảy ra nếu xét về dài hạn vì nó giúp bảo toàn quyền lực và vị thế cường quốc độc lập của Nga trong hệ thống quốc tế.

7.3. Chấp nhận hành vi của Trung Quốc

Mức độ miễn cưỡng chấp nhận hành vi của Trung Quốc sẽ phụ thuộc vào quyền lực của Nga. Trong tình hình hiện tại, do sự suy yếu của Nga và sự quyết liệt của Trung Quốc, Nga phải miễn cưỡng chấp nhận hành vi của Trung Quốc ở một chừng mực nhất định vì dù sao, nó cũng không phù hợp với truyền thống cường quốc của Nga, thậm chí điều này có thể ảnh hưởng đến an ninh của Nga. Chẳng hạn, Nga sẽ khó có thể làm gì để ngăn chặn ngoài việc chấp nhận Trung Quốc gia tăng quyền lực tại Trung Á hay quyết liệt trong tranh chấp biên giới lãnh thổ với Ấn Độ. Nếu đối đầu với phương Tây kéo dài với cường độ gia tăng khiến Nga ngày càng suy yếu thì mức độ chấp nhận cũng sẽ gia tăng theo. Điều này về ngắn hạn có thể giúp bảo toàn quan hệ Nga - Trung, giúp Nga vượt qua những khó khăn và kinh tế và công nghệ hiện nay. Tuy nhiên, về dài hạn, nó sẽ ảnh hưởng nghiêm trọng đến quan hệ giữa Nga với các quốc gia khác, khiến Nga mất dần quyền lực, trở nên nhỏ bé và lệ thuộc vào Trung Quốc và cuối cùng, rất có thể sẽ trở thành nạn nhân của bản sắc Trung Quốc. Với hậu quả như vậy, xét về ngắn hạn hoặc ít nhất là khi chiến sự tại Ukraine chưa kết thúc hoặc quan hệ giữa Nga với các nước phương Tây chưa được cải thiện, Nga có thể buộc phải miễn cưỡng lựa chọn giải pháp này. Tuy nhiên, xét về dài hạn, có lẽ nó sẽ trở nên khó chấp nhận với một nước Nga cho dù bị suy yếu thì vẫn còn nền tảng truyền thống của một cường quốc.

8. Kết luận

Bằng việc tham chiếu lý thuyết bản sắc của Chủ nghĩa Kiến tạo, bài viết đã chỉ ra các thách thức mà bản sắc bành trướng và bá quyền của Trung Quốc tạo ra đối với Nga. Các thách thức này gồm cả trực tiếp đối với Nga như: đòi lại bộ phận lãnh thổ đã cắt nhượng cho Nga hay gia tăng sự lệ thuộc của Nga vào Trung Quốc, và gián tiếp đối với Nga như: xâm chiếm bộ phận lãnh thổ của các quốc gia đối tác chiến lược của Nga hay gia tăng ảnh hưởng lên các quốc gia là sân sau của Nga. Đứng trước những thách thức này, Nga có thể có nhiều lựa chọn khác nhau, trong số đó, có các lựa chọn như: chống lại quyền lực Trung Quốc, cân bằng với Trung Quốc hay miễn cưỡng chấp nhận hành vi của Trung Quốc. Tuy nhiên, mỗi lựa chọn đều có thể sẽ dẫn đến những ảnh hưởng đối với quan hệ Nga - Trung.

Trong bài viết này, tác giả đã tham chiếu lý thuyết về bản sắc của Chủ nghĩa Kiến tạo để xác định lợi ích và hành vi của Trung Quốc, từ đó chỉ ra các thách thức đối với Nga nên kết quả nghiên cứu có những điểm hợp lý nhất định. Sự hợp lý này có được là do lý thuyết về bản sắc của Chủ nghĩa Kiến tạo đã sử dụng phương pháp nghiên cứu thực chứng để chứng minh mối quan hệ giữa bản sắc với lợi ích và hành vi. Tuy vậy, bài viết còn tồn tại một số hạn chế nhất định. Hạn chế đầu tiên là việc xuất phát từ bản sắc để xác định lợi ích và hành vi của Trung Quốc mà không phải là xuất phát từ bối cảnh cụ thể hiện tại có thể sẽ làm giảm tính thuyết phục của bài viết. Bản sắc tuy không phải là bất biến nhưng nó thường có tính ổn định cao vì cần được hình thành và tái tạo trong một khoảng thời gian đủ dài, trong khi đó, lợi ích và đặc biệt là hành vi rất cần được xem xét trong những bối cảnh cụ thể, do đó, các thách thức tạo ra bởi bản sắc của Trung Quốc trong nghiên cứu này không thể đảm bảo chắc chắn sẽ xảy ra trong tương lai xa vì bối cảnh không phải là bất biến. Giả dụ như Trung Quốc chẳng may rơi vào suy thoái trầm trọng đồng thời lại bị Mỹ và phương Tây cấm vận, bên cạnh đó, Nga lại mạnh lên... khi đó, dù có bản sắc bành trướng và bá quyền, Trung Quốc cũng buộc phải

kiềm chế lợi ích và hành vi đối với Nga, giống như thời kỳ “giấu mình chờ thời” trước đây. Điểm hạn chế nữa là, nghiên cứu thách thức mà Trung Quốc có thể gây ra đối với Nga nếu xem xét nhiều hơn đến các yếu tố ảnh hưởng đến quan hệ hai nước như: văn hóa, lịch sử, điều kiện trong nước, điều kiện quốc tế... sẽ có sức thuyết phục và độ tin cậy cao hơn là chỉ đơn thuần dựa vào bản sắc. Điểm hạn chế cuối cùng là do hạn chế về biên độ, bài viết chỉ có thể tập trung vào hai bản sắc của Trung Quốc và một số thách thức do hai bản sắc này tạo ra, do đó, bài viết này sẽ chỉ có thể được xem là một bộ phận rất nhỏ trong tổng thể nghiên cứu về các thách thức mà Trung Quốc tạo ra đối với Nga. Những hạn chế này cho thấy hướng nghiên cứu các thách thức mà Trung Quốc tạo ra đối với Nga nói riêng, quan hệ Nga - Trung nói chung vẫn còn rất rộng mở nếu xuất phát từ các hạn chế của bài viết này. Đây cũng chính là hướng nghiên cứu mà tác giả cần tiếp tục thực hiện và hoàn thiện trong các nghiên cứu tiếp theo về thách thức từ Trung Quốc đối với Nga nói riêng, quan hệ Nga - Trung nói chung.

Tài liệu tham khảo

- Amanda, H. (2014). *China's peaceful rise: till when?*. <https://dr.ntu.edu.sg/bitstream/10356/99430/1/CO14253.pdf>
- An, H. (2024). *After 200 years of neutrality, Sweden finally joined NATO*. <https://vneconomy.vn/sau-200-nam-trung-lap-thuy-dien-cuoi-cung-da-gia-nhap-nato.htm>
- Avdalian, E. (2024). *China Uses Crises to Build Central Asia Influence*. <https://cepa.org/article/china-uses-crises-to-build-central-asia-influence/>
- Åslund, A. (2024). *The Russian War Economy's Days Are Numbered*. <https://www.project-syndicate.org/commentary/russia-war-economy-weakening-under-sanctions-by-anders-aslund-2024-10>
- Bai, Y. (1986). *Ugly Chinese*. Hunan Literature Publishing House.
- Bērziņa-Čerenkova, U., & Rühlig, T. (2023). *China's Complex Relations with Russia: Tracing the Limits of a "Limitless Friendship"*. <https://ip-quarterly.com/en/chinas-complex-relations-russia-tracing-limits-limitless-friendship>
- Bahree, M. (2024). *'Russia needs China more': Are Putin and Xi in a marriage of convenience?* <https://www.aljazeera.com/economy/2024/5/28/china-russia-new-era-relationship>
- Bao, C. (2025). *Is Russia's era of domination of the European energy market over?* <https://dantri.com.vn/the-gioi/nga-ket-thuc-ky-nguyen-thong-tri-thi-truong-nang-luong-chau-au-20250105154757516.htm>
- Bondarev, B. (2022). *The Sources of Russian Misconduct*. <https://www.foreignaffairs.com/russian-federation/sources-russia-misconduct-boris-bondarev>
- Bradsher, K. (2022). *In the 'Great Game' of Central Asia, China's Leader Seeks the Advantage*. <https://www.nytimes.com/2022/09/16/world/asia/china-xi-central-asia.html>
- China Central Documentation Committee (1991). *Selected Works of Mao Zedong - Volume 4*. The People's Publishing House.
- China Power Team (2023). *What Are the Weaknesses of the China-Russia Relationship?* <https://chinapower.csis.org/china-russia-relationship-weaknesses-mistrust/>
- Chinese Government (2022). *A Speech made by Xi Jinping at the 30th Anniversary Video Summit of the Establishment of Diplomatic Relations between China and the Five Central Asian Countries*. https://www.gov.cn/xinwen/2022-01/25/content_5670410.htm
- Chinese Government (2023). *China's economic and trade cooperation with the five Central Asian countries is developing rapidly*. https://www.gov.cn/yaowen/2023-04/19/content_5752129.htm
- Christoffersen, G. (2024). *China's Strategic Thinking toward Central Asia, 2013-2024*. <https://theasanforum.org/chinas-strategic-thinking-toward-central-asia-2013-2024/>
- Chu, V. (2024). *Russian Economy: CBR Governor Issued Serious Warning, Moscow Still Determined to Do This, Switzerland's Surprising Reason for Sanctions*. <https://baoquocte.vn/kinh-te-nga-thong-doc-cbr-dua-canh-bao-nghiem-trong-moscow-van-quyet-lam-dieu-nay-ly-do-bat-ngo-cua-thuy-sy-ve-lenh-trung-phat-295618.html>

- CPV Central Committee's Publicity and Education Commission (2024). *Russia announced that it would continue its military campaign in Ukraine*. <https://baocaovien.vn/tin-tuc/nga-tuyen-bo-tiep-tuc-chien-dich-quan-su-o-ukraine-toi-cung/160056.html>
- Do, T. (2022). *Vietnam regards the comprehensive strategic partnership with Russia*. <https://www.qdnd.vn/chinh-tri/tin-tuc/viet-nam-coi-trong-quan-he-doi-tac-chien-luoc-toan-dien-voi-lien-bang-nga-699181>
- EurAsian Times Desk (2020). *FACT CHECK: Has China Really Claimed the Russian Port City of Vladivostok?* <https://eurasianimes.com/fact-check-has-china-really-claimed-russian-port-city-of-vladivostok/>
- Faragasso, S. (2024). *Chinese Export of Restricted High Priority Battlefield Items to Russia*. <https://isis-online.org/isis-reports/detail/chinese-export-of-restricted-high-priority-battlefield-items-to-russia/>
- Foucart, R. (2024). *Russia has become so economically isolated that China could order the end of war in Ukraine*. <https://theconversation.com/russia-has-become-so-economically-isolated-that-china-could-order-the-end-of-war-in-ukraine-232951>
- Fravel, M. T. (2010). *International Relations Theory and China's Rise: Assessing China's Potential for Territorial Expansion*. *International Studies Review*, 12(4), 505–532.
- Ge, J. X. (1997). *The changes of China's territory over the dynasties*. Commercial publishing house.
- Gia, L. (2022). *War has left Russian cars without air conditioning, ABS brakes and airbags*. <https://thanhnien.vn/chien-su-khien-o-to-nga-khong-co-dieu-hoa-phanh-abs-va-tui-khi-post1470240.html>
- Hai, V. (2022). *Russia-India relations grow stronger thanks to arms deals*. <https://baotintuc.vn/the-gioi/quan-he-nga-an-do-ngay-cang-ben-chat-nho-cac-thoa-thuan-mua-ban-vu-khi-20220320201550911.htm>
- Han, S. L. (2025). *The United States imposes sanctions on Russian oil exports. China opposes interference and restrictions on normal trade*. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1822035310804148473&wfr=spider&for=pc>
- Hawkins, A. (2024). *Xi's central Asia trip aims to cement ties as China vies for influence with Russia*. <https://www.theguardian.com/world/article/2024/jul/03/xi-jinping-central-asia-trip-china-vies-regional-influence-russia>
- Hoang, P. (2001). *Vietnamese Dictionary*. Da Nang publishing house .
- Hua, Z. (2023). *China-Central Asia Summit makes the thousand-year-old friendship more enduring*. http://www.china.com.cn/opinion/2023-05/16/content_85334713.html
- Huo, W. M. (2010). *Chinese culture knowledge*. Overseas Chinese Publishing House of China.
- Huyen, L. (2022). *German President Said that Berlin Had Outdated Its "Old Dream" With Moscow*. <https://vnexpress.net/tong-thong-duc-noi-berlin-da-het-giac-mo-xua-voi-moskva-4529455.html>
- Huynh, A. (2023). *After a year of sanctions, Russia lost \$36 billion in oil revenue*. <https://dantri.com.vn/kinh-doanh/sau-mot-nam-bi-trung-phat-nga-mat-36-ty-usd-nguon-thu-tu-dau-mo-20231212161925701.htm>
- Ivan, T. (2017). *Chinese in the Russian Far East: a geopolitical time bomb?* <https://www.scmp.com/week-asia/geopolitics/article/2100228/chinese-russian-far-east-geopolitical-time-bomb>
- Ivanov, P. (2023). *Together and Apart: The Conundrum of the China-Russia Partnership*. <https://asiasociety.org/policy-institute/together-and-apart-conundrum-china-russia-partnership>
- Kelter, F. (2024). *China Is Selectively Bending History to Suit Its Territorial Ambitions*. <https://foreignpolicy.com/2024/03/18/taiwan-china-territory-claims-history/>
- Kendall-Taylor, A., Curtis, L., Johnston, K., & Schochet, N. (2024). *Russia and China in Central Asia – Cooperate, Compete, or De-conflict?* <https://www.cnas.org/publications/reports/russia-and-china-in-central-asia>
- Kieu, L. (2022). *Investing nearly 1 billion USD in Vietnam, will Russian projects be affected?* <https://vneconomy.vn/dau-tu-gan-1-ty-usd-vao-viet-nam-cac-du-an-cua-nga-co-bi-anh-huong.htm>
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (1977). *Power and Interdependence: World Politics in Transition*. Little Brown.
- Kong, G. H. (2013). *Government official said the "Chinese Dream" was not about restoring the "Celestial Empire" of the past*. <http://politics.people.com.cn/n/2013/0619/c1001-21888012.html>
- Lavrov, S. (2024). *Russia and China: Partnership and friendship forged by time*. https://www.mid.ru/en/foreign_policy/brics/1973750/#sel=18:1:Lrp,20:3:kvR
- Made, J. (2022). *Ticking timebomb as Russia continues to occupy swathes of Chinese territory*. <https://www.rfi.fr/en/international/20220915-ticking-timebomb-as-russia-continues-to-occupy-swathes-of-chinese-territory>

- Malik, M. (2014). *China and the Geopolitical Future of Asia*. <https://nghiencuuquoc.org/2014/08/07/trung-quoc-va-tuong-lai-dia-chinh-tri-cua-chau-a/>
- Mearsheimer, J. J. (2010). The Gathering Storm: China's Challenge to US Power in Asia. *The Chinese Journal of International Politics*, 3(4), 381–396.
- Menon, R., & Rumer, E. (2022). *Russia and India: A New Chapter*. <https://carnegieendowment.org/2022/09/20/russia-and-india-new-chapter-pub-87958>
- Mitchell, T. (2016). *China struggles to win friends over South China Sea*. <https://www.ft.com/content/a9a60f5e-48c6-11e6-8d68-72e9211e86ab>
- Mowle, T., & Sacko, D. (2007). *The Unipolar World: An Unbalanced Future*. Palgrave Macmillan.
- Muratalieva, N. (2024). *Chinese Lending Adapts to Central Asia's Realities*. <https://carnegieendowment.org/posts/2024/08/china-investment-central-asia-debt?lang=en>
- Myers, L. (2021). *Too Close for Comfort: Southeast Asia's Attempt to Balance with Russia Against China*. <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/too-close-comfort-southeast-asias-attempt-balance-russia-against-china>
- Ngo, S. (2014). *China's dream of expansion: Win or lose with Russia*. <https://nld.com.vn/thoi-su-quoc-te/mong-banh-truong-trung-hoa-an-thua-du-voi-nga-20140606204822917.htm>
- Nguyen, M. H. (1979). The Sino-Vietnamese Conflict: Power Play among Communist Neighbors. *Asian Survey*, 19(11), 1037-1052.
- Nguyen, N. N. (2024). China's Goals in Central Asia in the New Geopolitical Context. *Journal of International Studies*, 2(137), 99–122.
- Nguyen, V. T., & Dinh, K. B. (2003). *English-English-Vietnamese Dictionary*. Culture and Information Publishing House.
- Pucek, K. (2024). *A Chinese Tributary? Clingendael Alert the Consequences of Moscow's Increased Dependence on Beijing*. [https://www.clingendael.org/sites/default/files/Alert The Consequences of Moscows increased dependence on Beijing.pdf](https://www.clingendael.org/sites/default/files/Alert%20The%20Consequences%20of%20Moscow's%20increased%20dependence%20on%20Beijing.pdf)
- Qiu, L. F. (2023). *Xi Jinping meets with Turkmenistan President Gurbanguly Berdimuhamedov*. http://big5.news.cn/gate/big5/www.news.cn/world/2023-05/18/c_1129625968.htm
- Rachman, G. (2016). *Xi Jinping has changed China's winning formula*. <https://www.ft.com/content/56c87262-2423-11e6-9d4d-c11776a5124d#axzz4AHih5txk>
- Sabanadze, N. S., Vasselier, A., & Wiegand, G. (2024). *China-Russia alignment: a threat to Europe's security*. <https://merics.org/en/report/china-russia-alignment-threat-europes-security>
- Sidorov, A. (2014). Russia's Territorial Disputes with China and Japan: A Comparative Analysis. *The Journal of Territorial and Maritime Studies*, 1(2), 97-114.
- Smith, P. (1997). *China's 'Immigration Card' Is a Potent Psychological Weapon*. <https://www.nytimes.com/1997/05/20/opinion/IHT-chinas-immigration-card-is-a-potent-psychological-weapon.html>
- Song, N. (2022). *Which countries supported Russia in the Ukraine crisis?* <https://vietnambiz.vn/nhung-nuoc-nao-ung-ho-nga-trong-cuoc-khung-hoang-ukraine-20220226150509509.htm>
- Stavis-Gridneff, M., & Steven, E. (2023). *China's Ambassador to the E.U. Tries to Distance Beijing From Moscow*. <https://www.nytimes.com/2023/04/05/world/europe/eu-china-ambassador-russia-fu-cong.html>
- Sun, Y. (2015). *China's Preferred World Order: What Does China Want?* <https://www.stimson.org/2015/chinas-preferred-world-order-what-does-china-want/>
- Sun, Y. (2022). *China's strategic assessment of Russia: More complicated than you think*. <https://warontherocks.com/2022/03/chinas-strategic-assessment-of-russia-more-complicated-than-you-think/>
- Tan, F., Aizhu, C., Verma, N., & Soldatkin, V. (2025). *China, India seek new supplies as US sanctions tighten grip on Russian oil*. <https://www.reuters.com/markets/commodities/china-india-refiners-scur-world-oil-supplies-us-sanctions-curb-russian-supply-2025-01-13/>
- Tan, H. L. (2024). *Russia has finally admitted Western sanctions are hitting its oil exports*. <https://www.businessinsider.com/russia-economy-west-secondary-sanctions-hitting-oil-exports-payments-revenue-2024-3>

- TASS (2024). *About 20,000 sanctions slapped on Russian economy by collective West* — MFA. <https://tass.com/politics/1822723>
- Thanh, N. (2024). *Why an important Russian industry is on the brink of collapse*. <https://baotintuc.vn/phan-tichnhan-dinh/nguyen-nhan-khien-mot-nganh-cong-nghiep-quan-trong-cua-nga-ben-bo-sup-do-20250122212501875.htm>
- Thanh, T. (2022). *Central Asian allies gradually distance themselves from Russia*. <https://vnexpress.net/dong-minh-trung-a-dan-xa-cach-nga-4491609.html>
- The Astana Times (2025). *Kazakhstan Ranks First Among China's Central Asian Trade Partners in 2024*. <https://astanatimes.com/2025/01/kazakhstan-ranks-first-among-chinas-central-asian-trade-partners-in-2024/#:~:text=China's%20overall%20trade%20with%20Central,from%20%2489.4%20billion%20in%202023>
- The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (2024). *Russia and China: Partnership and friendship forged by time*. https://www.mid.ru/en/foreign_policy/brics/1973750/
- Thien, N. (2019). *China and its sophisticated moves under the guise of 'investment and cooperation'*. <https://www.phunuonline.com.vn/longform/trung-quoc-va-nuoc-co-dau-tu-tinh-vi-duoi-vo-boc-dau-tu-hop-tac-a50.html>
- Thu, H. (2021). *Russia and India strengthen strategic partnership*. <https://nhandan.vn/nga-va-an-do-cung-co-quan-he-doi-tac-chien-luoc-post677285.html>
- Tweed, D. (2018). *China's Territorial Disputes*. <https://www.bloomberg.com/quicktake/territorial-disputes#xj4y7vzkg>
- Umarov, T. (2024). *What Does Xi Jinping Want From Central Asia?* <https://carnegieendowment.org/posts/2024/07/what-does-xi-jinping-want-from-central-asia?lang=en>
- Vi, T. (2022). *Indian Prime Minister blames Russian President for war in Ukraine*. <https://thanhnien.vn/thu-tuong-an-do-trach-tong-thong-nga-vi-chien-su-ukraine-post1500711.html>
- Vietnamnet (2022). *Russia tensions open up opportunities for China in Central Asia*. <https://www.vietnamplus.vn/cang-thang-cua-nga-mo-ra-co-hoi-cho-trung-quoc-tai-trung-a-post805254.vnp>
- Vietnam Television Online (2024). *Inflation in Russia exceeded forecasts*. <https://vtv.vn/kinh-te/lam-phat-tai-nga-vuot-muc-du-bao-20241227181941916.htm>
- Vu, H. (2022). *Signs Russia may be running out of weapons in Ukraine*. <http://vnexpress.net/dau-hieu-nga-co-the-thieu-vu-khi-o-ukraine-4527985.html>
- Wang, H. (2017). *Building a strong maritime country will help realize the Chinese dream*. <http://theory.people.com.cn/n1/2017/1120/c40531-29655665.html>
- Wang, J. G. (2024). *The Current Situation and Future Prospects of Economic and Trade Cooperation between China and Central Asia*. http://paper.people.com.cn/rmlt/pc/content/202410/16/content_30030022.html
- Wani, A., & Gupta, P. (2024). *A European-Central Asian strategy to counter Russia and China's influence*. <https://www.orfonline.org/expert-speak/a-european-central-asian-strategy-to-counter-russia-and-chinas-influence>
- Wendt, A. (1992). *Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics*. *International Organization*, 46(2), 391–425.
- Wendt, A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge University Press.
- Xu, J. L. (2004). *The Complete Translation of the Twenty-Four Histories – the Historical Records*. Chinese Dictionary Publishing House.
- Xuan, M. (2022). *Notable information about Chinese investment in the Russian Far East*. <https://nld.com.vn/thoi-su-quoc-te/nhung-thong-tin-dang-chu-y-ve-dau-tu-trung-quoc-o-vung-vien-dong-nga-20221006112034112.htm>
- Yang, D. H. (2023). *Xi Jinping: Opening a new era of China-Central Asia cooperation*. http://www.news.cn/comments/2023-05/09/c_1129601843.htm
- Yau, N. (2023). *How dependent is too dependent on China? Central Asia may soon find out*. Atlantic council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/how-dependent-is-too-dependent-on-china-central-asia-may-soon-find-out/>
- Yu, C. S. (2000). *A discuss on evolution of the Tribute System*. *Nanyang Studies*, 2000(1), 55-65.
- Zhu, S. Y., & Xie, L. (2015). *The primary goal of the Chinese Dream: Building a moderately prosperous society in all respects*. <http://theory.people.com.cn/n/2015/0313/c394705-26688224.html>